

Publiskās atmiņas centrs

SEPA LV11ZZZ40008278251, atminas.centrs@inbox.lv +37126366696

2023. gada 15. aprīlī

Valsts Prezidentam

Egilam Levitam

Rīgas pils, Pils laukums 1, Rīga

Par komunistiskā totalitārā režīma un rusifikācijas vietvārdu pārdēvēšanu

Augsti godājamais Levita kungs,

Komunistiskā totalitārā režīma un rusifikācijas vietvārdu pārdēvēšanā Publiskās atmiņas centram (turpmāk – centrs) divu gadu laikā izdevies panākt 22 ielu nosaukumu maiņu. Tās veido ap 15% no 145 pārdēvējamiem vietvārdiem, kā sarakstu centrs Valsts prezidentam iesniedza pērn. Ja saglabāsies tik lēns temps, no okupācijas un rusifikācijas sekām vietvārdos izdosies atbrīvoties 2030. gadā.

Daugavpils, Rēzeknes un Jūrmalas valstspilsētas šādu vietvārdu pārdēvēšanu noraidījušas principiāli. Alūksnes, Ādažu, Dienvidkurzemes, Krāslavas, Līvānu, Ogres, Rēzeknes, Saldus, Valkas novadi ir panākuši, ka komunistiskā totalitārā režīma vai rusifikācijas vietvārdu praktiski šajos novados vairs nav. Dažas pašvaldības norāda, ka viens no nepārdēvēšanas iemesliem ir finansējuma trūkums. Tieslietu ministrijas veidoto un Saeimā iesniegto Komunistiskā totalitārā režīma un rusifikācijas nosaukumu pārdēvēšanas likumprojektu, kuru Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisija noraidīja ar Nr. 1656/Lp13 2022. gada 13. oktobrī, centrs sadarbībā ar Valsts valodas centru ir pārstrādājis un uzlabojis.

Paužam viedokli, ka bez Saeimas pieņemta likuma optimāla komunistiskā totalitārā režīma un rusifikācijas nosaukumu izskaušana valstī nebūs iespējama.

Pielikumā: 1. Kopš 2021. gada pārdēvēto vietvārdu saraksts uz 1 lp. 2. Nepārdēvēto vietvārdu saraksts uz 12 lp. 3. Likumprojekts ar anotāciju uz 18 lp.

Patiesā cieņā

valdes priekšsēdētājs Dr. hist., Dr. h. c. (LZA) Kārlis Kangeris

ŠIS DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU
UN SATUR LAIKA ZĪMOGU.

Publiskās atmiņas centrs

SEPA LV11ZZZ40008278251, atminas.centrs@inbox.lv +37126366696

Publiskās atmiņas centra 2022. gada 13. aprīļa padomes sēdei

**Kopš 2021. gada pārdēvētie Padomju Savienības okupācijas
komunistisko totalitāro režīmu, PSRS un Krievijas Impērijas
rusifikācijas politiku godinošie
Latvijas Republikas oficiālie vietvārdi**

1. Jāņa Rudzutaka iela Saldus novadā.
2. Jāņa Rudzutaka iela Līvānu novadā.
3. Friča Roziņa iela Valkas novadā.
4. Tereškovas iela Krāslavas novadā.
5. Gagarina iela Krāslavas novadā.
6. Akadēmiķa Mstislava Keldiša iela Rīgā.
7. Andreja Upīša iela Ogres novadā.
8. Detlava Brantkalna iela Rīgā.
9. Leona Paegles iela Ogres novadā.
10. Valentīna Pikuļa aleja Rīgā.
11. Kundera iela Saldus novadā.
12. Jeremejeva iela Krāslavas novadā.
13. Staraja Rusas iela Rīgā.
14. Jāņa Zvīdra iela Rēzeknes novadā.
15. Pionieru iela Ogres novadā
16. 9. maija iela Talsu novadā.
17. 5. augusta iela Preiļu novadā.
18. Puškina iela Ogres novadā.
19. Puškina iela Valkas novadā.
20. Pleskavas iela Alūksnes novadā.
21. Mičurina iela Ogres novadā.
22. Oškalna iela Valkas novadā.

Padomju Savienības okupācijas komunistisko totalitāro režīmu, PSRS un Krievijas Impērijas rusifikācijas politiku godinošie Latvijas Republikas oficiālie vietvārdi

Komunistisko totalitāro režīmu slavina vairāk nekā 80 oficiālie vietvārdi

PSRS Augstākās Padomes deputāta, Padomju Savienības varoņa, Padomju Savienības Komunistiskās partijas biedra, Vissavienības Ļeņina Komunistiskās Jaunatnes savienības Centrālās komiteja loceklis, PSRS bruņoto spēku pulkveža Jurijs Gagarina, kura vārdā Arvīds Pelše lika priekšā pārdēvēt Rīgu un kuru izvadīja ar PSKP CK ģenerāļsekretāra Leonīda Brežņeva, PSRS un PSKP vadības nekrologu, iela

100347943 Gagarina iela, Eglaine, Eglaines pag., Augšdaugavas nov.

PSRS Augstākās Padomes Savienības¹ Padomes locekles, PSRS propagandistes literatūrā, VDK segorganizācijas PSRS Miera aizstāvēšanas komitejas locekles, nelegālās Latvijas Komunistiskās partijas revolucionāres Annas Abzalones-Sakses – trīs ielas

100450145 Annas Sakses iela, Priežciems, Babītes pag., Mārupes nov.

100300688 Annas Sakses iela, Rīga

100351968 Annas Sakses iela, Lejasciems, Lejasciema pag., Gulbenes nov.

1 1950. gada 12. marta "vēlēšanu rezultātā" par Savienības Padomes cienīgiem tika atzīti Baltija kara apgabala priekšnieks Ovaness Bagramjans, LKP CK pirmais sekretārs Jānis Kalnbērziņš, LPSR valsts drošības ministrs Alfons Noviks, bet LKP CK biroja loceklis, oficioza «Cīņa» galvenais redaktors Kārlis Ozoliņš, LPSR Ministru padomes priekšsēdētājs Jānis Vilhelms Lāce (Vilis Lācis) un LPSR APP priekšsēdētājs Augusts Kirhenšteins bija spiesti samierināties ar zemāko – PSRS AP Tautību padomes – deputāta statusu.

Par darbību pret Latvijas Republikas neatkarību tiesātā nelegālās Latvijas Komunistiskās partijas revolucionāra, PSKP biedra no 1917. gada marta², LPSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētāja vietnieka, Staļina okupācijas Tautas Saeimas locekļa, Sociālistiskā Darba varoņa Andreja Upīša ielas – septiņas ielas piecās pilsētās un divos ciemos

- 100404210 Andreja Upīša iela, Valmiera, Valmieras nov.
- 100397467 Andreja Upīša iela, Dundaga, Dundagas pag., Talsu nov.
- 100378182 Andreja Upīša iela, Preiļi, Preiļu nov.
- 100322865 Andreja Upīša iela, Jūrmala
- 100337627 Andreja Upīša iela, Skrīveri, Skrīveru pag., Aizkraukles nov.
- 100368766 A. Upīša iela, Ludza, Ludzas nov.
- 100331921 A. Upīša iela, Rēzekne

Augusta Kirhenšteina Staļina okupācijas kolaborantu valdības ministra Paula Lejiņa³ divas ielas

- 100309575 Paula Lejiņa iela, Rīga
- 100320966 Paula Lejiņa iela, Jelgava

Padomju Krievijas bruņoto spēku virspavēlnieka Jukuma Vācieša iela

- 100305295 Jukuma Vācieša iela, Rīga

Juliana Baltazara Marhļevska Rietumtautu komunistiskās universitātes mācībspēka Morica Edvarda Zilbera⁴ trīs ielas

-
- 2 Lai gan Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās komitejas nomenklatūras kadru lietu arhīva fonda 1952. gada 19. aprīlī rakstītajā izziņā redzams, ka Upītis sākotnēji atklāts ka komunistiskās partijas biedrs no 1940. gada, tomēr 1967. gada 26. decembrī ar slepenu protokolu Nr. 71 LKP CK biroja locekļi — LPSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētājs Jānis Kalnbērziņš, LKP CK otrais sekretārs Nikolajs Beluha, Jurijs Rubenis, Vitālijs Rubenis u.c., kā arī partijas komisijas locekle Marta Krustiņšone — atzina senāku rakstnieka darbošanos lielinieku partijā un pieprasīja PSKP Partijas kontroles komitejai Upītim partijas biedra karti Nr. 06755270 no 1917. gada marta, proti, no Krievijas Februāra revolūcijas; PSKP Centrālās Komitejas Partijas kontroles komiteja Maskavā ar Arvīdu Pelši priekšgalā prasību apmierināja 1968. gada 3. aprīlī.
 - 3 Pauls Lejiņš bija Baltijas hercogistes Zemes padomes loceklis. Iela izveidota pēc 1981. gada pēc LPSR ZA akadēmiķa Jāņa Stradiņa aicinājuma kā līdzīga Keldiša, Candra, Peives ielām un neizveidotajai Kirhenšteina ielai.
 - 4 Morics Eduards Zilbers nekad nav bijis Latvijas Republikas pavalstnieks, jo nevēlējās apmeklēt Latvijas Republikas teritoriju, arī pat 1940. gada augustā, kad pie Staļina sakarā ar prettiesisko Latvijas Republikas inkorporāciju PSRS braucošais Tautas Saeimas loceklis Andrejs Upītis vēlējās viņu atvest uz Rīgu. Tajā pašā laikā viņš sacerēja odu 1940. gada augusta notikumu slavināšanai –

100331175 Sudrabu Edžus iela, Liepāja
100321726 Sudrabu Edžus iela, Jelgava
100312436 Sudrabu Edžus iela, Rīga

Par darbību pret Latvijas Republiku tiesātās nelegālās Latvijas Komunistiskās partijas revolucionāres Annas Elizabetes Kalvišķes⁵ iela

100418567 A. Brodeles iela, Viesīte, Jēkabpils nov.

Par darbību pret Latvijas Republiku tiesātā⁶ nelegālās Latvijas Komunistiskās partijas revolucionāra Leona Paegles deviņas ielas

100343911 Leona Paegles iela, Cēsis, Cēsu nov.
100360671 Leona Paegles iela, Kuldīga, Kuldīgas nov.
100405011 Leona Paegles iela, Valmiera, Valmieras nov.
100325227 Leona Paegles iela, Jūrmala
100329990 Leona Paegles iela, Liepāja
100385268 Leona Paegles iela, Sigulda, Siguldas nov.
100384057 Leona Paegles iela, Saulkrasti, Saulkrastu nov.
100355436 Leona Paegles iela, Jēkabpils, Jēkabpils nov.
100369028 L. Paegles iela, Ludza, Ludzas nov.

Nelegālās Latvijas Komunistiskās partijas revolucionāra⁷ Linarda Laicena trīs ielas

100405052 Linarda Laicena iela, Valmiera, Valmieras nov.
100355485 Linarda Laicena iela, Jēkabpils, Jēkabpils nov.
100337098 Linarda Laicena iela, Koknese, Aizkraukles nov.

Latvijas uzņemšanai PSRS. Baškīrijā, Baku, Maskavā, Sibīrijā. Lai arī Morics Zilbers nav klasisks kolaborants, jo nekad nav bijis Latvijas pilsonis, dzīvi lielākoties vadot ārpus Latvijas Krievijā Ufā, Baškīrijā, Permā, Irkutskā, Maskavā, kā arī Baku. 1950. gadā pārdēvēta valodnieka, Bībeles tulkotāja latviešu valodā pirms Glika Kristofa Fīrekera iela.

5 Notiesāta kopā ar Olgu Dišleri un Giceli Donchimu 1933. gada 17. augustā Rīgas apgabaltiesa ka LKP CK locekle.

6 Leons Paegle kā nelegāls komunisti apcietināts 1921. gadā un 1925. gadā. 1921. gadā pirmās instances tiesa viņu notiesāja, vēlāk saņēmis amnestiju. Otrās apcietināšanas laikā atbrīvots pret drošības naudu un kriminālvajāšana izbeigta nāves dēļ.

7 Nelegālās LKP biedrs no 1929. gada. Emigrējies uz PSRS, tur represēts un nošauts.

LPSR Latvijas Komunistiskās Jaunatnes Savienības Madonas apriņķa orgkomitejas skolu daļas vadītājas un Madonas pilsētas komitejas locekles, Vladimira Iljiča Ļeņina Vissavienības pionieru organizācijas apriņķa pionieru vadītājas 1940., 1941. gadā, Madonas apriņķa Adulienas pagasta «Saulītēs» (tagad Gulbenes novada Jaungulbenes pagastā) dzimušās Cesvaines vidusskolnieces, diversantes un staļinisko represiju īstenotājas Martas Riekstas iela

100370408 Martas Riekstas iela, Madona, Madonas nov.

Nelegālās Latvijas Komunistiskās partijas Tipogrāfijas iela

100312813 Tipogrāfijas iela, Rīga⁸

(Cēsu Tipogrāfijas ielai nav sakara ar šo nosaukuma izcelsmi

100423046 Tipogrāfijas iela, Cēsis, Cēsu nov.)

PSRS propagandistes radio Mirdzas Ķempes ielas⁹

100330300 Mirdzas Ķempes iela, Liepāja

100308838 Mirdzas Ķempes iela, Rīga

PSRS propagandista kino Sergeja Eizenšteina iela

100311401 Sergeja Eizenšteina iela, Rīga

PSRS propagandista plakāta, fotomontāžas un dizaina mākslās, Padomju Krievijas klientvalsts Pētera Stučkas Latvijas Sociālistiskās Padomju Republikas terora laika 9. latviešu strēlnieku pulka karavīra, 1917. gada boļševiku Oktobra apvērsuma dalībnieka, politiskās aģitācijas teorētiķa, Komunistiskās akadēmijas programmatiskā referāta «Fotomontāža kā aģitācijas mākslas jauns veids» autora, Ļeņina Monumentālās propagandas plāna īstenotāja (aģitvilcieni, Kremļa noformējums, aģitbūves konstrukcijas, laukumu mākslinieciskais noformējums u. c.) un Staļina personības kulta vizuālā tēla mākslinieciskā veidotāja Gustava Kluča iela

100486654 Gustava Kluča iela, Rīga (veidota pēc Latvijas neatkarības atgūšanas)

8 1950. gadā pārdevēta Krustu iela.

9 1982. gadā pārdēvēta iela. 1940. gada Radiofona literārās daļas vadītāja-referente Mirdza Ādamsone-Ķempe. Preses aģentūras "Novosti" sabiedriskās nodaļas priekšsēdētāja vietiece. Darba sarkanā karoga ordeņa kavaliers, Latvijas un ārzemju draudzības biedrības aktīvistē

Krievijas Impērijas un PSRS kosmonautikas teorētiķa un ezotēriķa, Darba Sarkanā karoga ordeņa kavaliera Konstantīna Cialkovska iela

100315675 Cialkovska iela, Daugavpils

Krievijas Impērijas un PSRS ķīmiķa, Padomju Krievijas Pilsoņu kara laika naftas krekinga metožu izstrādātāja benzīna ieguvei, PSRS Valsts aizsardzības komitejas Kara ķīmijas zinātniski tehniskās padomes locekļa, Sociālistiskā Darba varoņa Nikolaja Zeļinska iela

100318937 Zeļinska iela, Daugavpils

Krievijas Impērijas un PSRS raķešbūves konstruktora Reaktīvās kustības izpētes grupas priekšsēdētāja, reaktīvās raķetes «GIRD-X» autora, Sociālistiskā Darba varoņa Sergeja Koroļova skolotāja, vācbaltiešu zinātnieka Frīdriha Candra iela

100303611 Frīdriha Candra iela, Rīga

Nelegālās Latvijas Komunistiskās partijas kaujinieka, LKP Centrālās komitejas opergrupas locekļa, LKP Rīgas apriņķa komitejas pirmā sekretāra, Staļina okupācijas Tautas Saeimas locekļa, PSRS Augstākās Padomes deputāta, Padomju Savienības varoņa Otomāra Aleksandra Oškalna piecas ielas

100317404 Oškalna iela, Daugavpils

100373333 Oškalna iela, Ošupe, Ošupes pag., Madonas nov.

100372428 Oškalna iela, Ērgļi, Ērgļu pag., Madonas nov.

100325918 Oškalna iela, Jūrmala

100339341 Oškalna iela, Ape, Smiltenes nov.

Jāuzsver, ka Ošupes pagasta Ošupes Oškalna ielas oficiālā vietvārda tautas etimoloģijas skaidrojums vienīgi ar Ošupi neiztur kritiku, jo zināms, ka Cesvaines rajona Ošupes ciemā darbojās tieši Otomāra Oškalna vārda nosauktais lauksaimniecības artelis, vēlāk kolektīvā saimniecība jeb kolhozs ar šādu nosaukumu.

100377420 Oškalna iela, Birzgale, Birzgales pag., Ogres nov. nav sakara ar šo etimoloģiju, Birzgales pagastā pastāv ģeogrāfiska vieta Oškalns – 85324 – Birzgales pagasts, Ogres novads, agrāk Ogres rajons 56° 38' 27" 24° 41' 31"

PSRS Strādnieku un zemnieku Sarkanās armijas kaujām veltītā Ilmeņa iela

100304494 Ilmeņa iela, Rīga

PSRS Strādnieku un zemnieku Sarkanā armijas padomju kaujiniekiem veltītās piecas ielas

100340666 Partizānu iela, Kuprava, Kupravas pag., Balvu nov. (konkrēti PSRS Strādnieku un zemnieku sarkanās armijas 1944. gada 17. martā izveidotās 1. Latvijas partizānu brigādes štābs 1944. gada vasarā atradās Āpšu kalnā, Žīguru-Kupravas mežos, to vadīja Padomju Savienības varonis, LPSR ZA sekretārs, LPSR tautas izglītības ministrs, LPSR AP deputāts, LKP CK loceklis Vilis Samsons, tās komisārs bija Jānis Rihters, štāba priekšnieka vietas izpildītājs Antons Svarinskis, komisāra vietnieks Bruno Zēbergs)

100326077 Partizānu iela, Jūrmala

100399253 Partizānu iela, Tukums, Tukuma nov.

100351830 Partizānu iela, Letes, Beļavas pag., Gulbenes nov. – konkrēti veltīta nelegālās Latvijas komunistiskās partijas kaujiniekam, Staļina kolaborantam Latvijas 1940. gada okupācijā, okupācijas perioda Kara skolas politiskajam vadītājam, PSRS kaujinieku Ziemeļlatvijas vienības komandierim Voldemāram Ezerniekam, kas 1942., 1943. gadā nodibināja sakarus ar diversantiem VEF un Mīlgrāvja kuģu remonta rūpnīcā, kā arī viņa biedriem PSRS kaujiniekiem Indriķim Stinkulim, Fjedoram Prokofjevam un citiem, kuri krita Beļavas pagasta Letēs 1943. gada 18. jūlija kaujā ar nacionālsociālistiskās Vācijas okupācija režīma policistiem, kā arī iepriekš kritušajam PSRS kaujiniekam Mārtiņam Rudzītim, kas pārapglabāts Rīgas brāļu kapos, 1943. gada 10. janvārī kritušajam Adalbertam Lasmanim un dzīvam palikušajam vienības politiskajam komisāram, vēlākajam komandierim Alfrēdam Raškevicam, kurš līdz nāvei 1977. gada 8. jūnijā īstenoja šo kaujinieku PSRS propagandu

100369792 Partizānu iela, Zilupe, Ludzas nov.

(Jāuzsver, ka 100339815 Partizānu iela, Balvi, Balvu nov. Nav veltīta PSRS strādnieku un zemnieku Sarkanās armijas padomju kaujiniekiem, jo kā Partizānu iela veidota pirms okupācijas.)

Nelegālās Latvijas Komunistiskās Jaunatnes savienības cīnītāja, Latvijas Komunistiskās partijas funkcionāra, Staļina 1941. gada PSRS okupācijas kolaboranta, Latvijas Valsts universitātes kadru daļas vadītāja, PSRS okupācija laikā godāta kā Majakovska poēmas par Ļeņinu deklamētāja tā nāves gadadienā Salaspils paplašinātā policijas cietuma un darba nometnes 9-B barakā 1943. gada 21. janvārī, 1943. gada 5. maijā Centrālcietumā mirušā Balvu Šķilbēnu Sumkova sādžā dzimušā komunistiskā revolucionāra Jāņa Logina Ludviga dēla iela

100339710 Jāņa Logina iela, Balvi, Balvu nov.

Padomju Krievijas klientvalsts Pētera Stučkas Latvijas Sociālistiskās Padomju Republikas terora laika Valmieras Izpildu komitejas locekļa un tās iekšlietu daļas darbinieka, aprinča padomes administratīvās nodaļas instruktora, Latvijas Komunistiskās partijas revolucionāra no 1917. gada marta, nelegālās Latvijas Komunistiskās partijas Vidienas komitejas loceklis no Rencēniem un Burtņiekiem, partijas Ziemeļu apgabala Latvijas grupu centra orgāna «Komunists» redakcijas kolēģijas līdzstrādnieks, Darba jaunatnes savienības Centrālās komitejas (Jaunatnes savienības Centrālkomitejas) locekļa, Sarkanās strādnieku un zemnieku armijas kaujinieka pret Latvijas Republiku no 1918. gada 25. novembra, nelegālās Cēsu novada Liepas «Baižu» komunistu tipogrāfijas turētāja ar Emmu Plūmi (segvārds «Vētra»), 1919. gada 26. maijā arestēts un 28. maijā par nelegālu darbību pret Latvijas Republikas neatkarību nošautā, Burtņieku pagasta «Enņiņos» dzimušā Jāņa Vintēna (segvārds – «Atoms») iela

100407490 Jāņa Vintēna iela, Burtņieki, Burtņieku pag., Valmieras nov.

Padomju Krievijas klientvalsts Pētera Stučkas Latvijas Sociālistiskās Padomju Republikas terora laika Galēnu pagasta Izpildu komitejas priekšsēdētāja, terora organizētāja, PSRS Strādnieku un zemnieku sarkanās armijas karavīra Dancigas un Berlīnes ieņemšanā, PSKP biedra no 1918. gada Rostovā pie Donas, Viļānu novada Leščinsku sādžā dzimušā Stabulnieku un Patmalnieku sādžu Viļānu rajona Kirova kolhoza valdes priekšsēdētāja no 1948. gada 28. novembra līdz nāves dienai 1961. gada 29. martā, Ļeņina ordeņa kavaliera, LPSR Augstākās Padomes deputāta, Ivana Sorokina iela

100380330 Ivana Sorokina iela, Stabulnieki, Stabulnieku pag., Preiļu nov.

Padomju Krievijas klientvalsts Pētera Stučkas Latvijas Socialistiskās Padomju Republikas Bauskas kara komisariāta darbveža, v1940. gada PSRS Staļina okupācijas īstenotājs prettiesiskās Tautas Saeimas locekļa Voldemāra Strautnieka

100417741 Strautnieku iela, Bauska, Bauskas nov.

PSRS Augstākās Padomes deputāta, Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās komitejas locekļa, Padomju Krievijas klientvalsts Pētera Stučkas Latvijas Sociālistiskās Padomju Republikas terora laika oficioza «Cīņa» redakcijas kolēģijas locekļa, Sociālistiskā darba varoņa, Staļina prēmijas laureāta, PSKP propagandista literatūrā, Valsts drošības komitejas segorganizācijas LPSR Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētāja biedra Arvīda Peines (arī Arvīda Sudrabkalna, pseidonīms “Jānis Sudrabkalns”) iela

100324418 Jāņa Sudrabkalna iela, Jūrmala

PSRS Tautas komisāru padomes priekšsēdētāja Vladimira Iljiča Ļeņina Vissavienības pionieru organizācijas divpadsmit ielas

- 100321043 Pionieru iela, Jelgava
- 100381734 Pionieru iela, Strūžāni, Stružānu pag., Rēzeknes nov.
- 100350628 Pionieru iela, Bēne, Bēnes pag., Dobeles nov.
- 100395865 Pionieru iela, Talsi, Talsu nov.
- 100334830 Pionieru iela, Ventspils
- 100341426 Pionieru iela, Bauska, Bauskas nov.
- 100342637 Pionieru iela, Skaistkalne, Skaistkalnes pag., Bauskas nov.
- 100426621 Pionieru iela, Ķesterciems, Engures pag., Tukuma nov.
- 100428721 Pionieru iela, Valmiermuiža, Valmieras pag., Valmieras nov.
- 100383416 Pionieru iela, Salaspils, Salaspils nov.
- 100396826 Pionieru iela, Stende, Talsu nov.
- 100391753 Pionieru iela, Jaunolaine, Olaines pag., Olaines nov.

PSRS Kosmosa programmas slavināšana

- 100397957 Kosmonautu iela, Roja, Rojas pag., Talsu nov. -
- 100332400 Kosmonautu iela, Rēzekne -
- 100371627 Kosmonautu iela, Varakļāni, Varakļānu nov. -
- 100378326 Kosmonautu iela, Preiļi, Preiļu nov.
- 100394461 Kosmosa iela, Sātiņi, Novadnieku pag., Saldus nov.

Komunistisko totalitāro režīmu tieši slavinošie oficiālie vietvārdi

100394316 Komunāru iela, Kalni, Nīgrandes pag., Saldus nov.
104890368 "Komunāri", Kraukļi, Cesvaines pag., Madonas nov., LV-4880
102947865 "Komunārs 3", Ādžūni, Īslīces pag., Bauskas nov., LV-3914

1917. gada Krievijas revolūcijas boļševiku komunistiskā totalitārā apvērsuma jeb PSKP propagandā – Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas sešas ielas

100407714 Oktobra iela, Matīši, Matīšu pag., Valmieras nov.
100353818 Oktobra iela, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Jelgavas nov.
100344247 Oktobra iela, Cēsis, Cēsu nov.
100348857 Oktobra iela, Tabore, Tabores pag., Augšdaugavas nov.
100404106 Oktobra iela, Variņi, Variņu pag., Smiltenes nov.
100342612 Oktobra iela, Skaistkalne, Skaistkalnes pag., Bauskas nov.
(100423608 Revolūcijas iela, Tukums, Tukuma nov. – ja Tukuma pilsētas
Revolūcijas iela nes 1905. gada revolūcijas vārdu, tas jāprecizē oficiālajā vietvārdā)

PSRS uzvaras Otrajā Pasaules karā godināšana¹⁰

100382631 Uzvaras prospekts¹¹, Baloži, Ķekavas novads

10 Ir 33 Uzvaras ielas Gailīšu pagastā, Līvānos, Ikšķilē, Ratniekos, Birzgalē, Skaistkalnē, Ventspilī, Blomē, Jelgavā, Jaunjelgavā, Gaujā, Grobiņā, Dobelē, Lielvārdē, Ogrē, Daugavpilī, Sedā, Limbažos, Priekulē, Vītiņos, Ciemupē, Ogresgala pagastā, Trikātā, Dundagā, Butnāros, Jūrmala, Stende, Alūksne, Gramzdā, Ķegumā, Sutros, Bauskā, Kandavā, Pļaviņās. Par izcelsmi izpēte turpināma.

11 Izplatīti īstenībai neatbilstoši izdomājumi, ka Uzvaras prospekts nodēvēts “uzvarai pār purvu” Titurgā. Ķekavas novada pašvaldība ar Nr. Nr. 1-7.1/22/2111 Publiskās atmiņas centram piesūtījusi 2022. gada 18. augusta iedzīvotāju sapulces protokolu un 2022. gada 22. augusta interviju Stefāniju Zemīti, kur nekritiski apgalvots, ka vietvārds neslavina PSRS uzvaru Otrajā Pasaules karā. Intervijā Stefānija Zemīte norāda uz Ķekavas pārvietojamās mehanizētās kolonnas Bronislavu Priedīti un Annu Zgirsku kā nosaukuma autorēm. Ievērojot, ka A. Zgriska – Ķekavas PMK ražošanas tehnikās nodaļas vadītāja – tieši šajā laikā bija PSKP propagandiste, kuras darba pienākumos, kā tas atspoguļots publiski, ietilpa temata *Lielais Oktobris un PSRS ārpolitika aktuālās problēmas* studēšana uzņēmumā, PSKP 1978. gada jūlija plēnumā izvirzītie uzdevumi, politnodarbības un iknedēļas politinformācijas, sniedzot sistematizētu propagandu par padomju politiskās un ideoloģiskās dzīves jautājumiem (Sk., piem., “Partijas dzīve: propagandista tribīne”, *Darba balsis*, 1978, 7. novembris, Nr. 133, 2. lpp.) kristiski vērtējami apgalvojumi, ka izvēlētais ielas nosaukums varētu neslavināt PSRS uzvaru Otrajā Pasaules (“Lielajā Tēvijā” PSRS propagandā) karā.

Ivana Jefremova utopiskā komunisma romāna «Andromedas miglājs» slavināšana
100300647 Andromedas gatve, Rīga¹²

**Krievijas Impērijas un PSRS rusifikācijas politiku
godina vairāk nekā 43 oficiālo vietvārdu**

Krievijas dzejnieka un Krievijas impērijas militārpersonas Aleksandra Puškina deviņas ielas

- 100341998 Puškina iela, Iecava, Bauskas nov.
- 100326358 Puškina iela, Jūrmala
- 100310192 Puškina iela, Rīga
- 100369165 Puškina iela, Ludza, Ludzas nov.
- 100350170 Puškina iela, Auce, Dobeles nov.
- 100366721 Puškina iela, Ainaži, Limbažu nov.
- 100317726 Puškina iela, Daugavpils
- 100369454 Puškina iela, Kārsava, Ludzas nov.
- 100333242 A. Puškina iela, Ventspils

Krievijas dzejnieka un Krievijas impērijas militārpersonas Mihaila Ļermontova trīs ielas

- 100316187 Ļermontova iela, Daugavpils
- 100332216 Ļermontova iela, Rēzekne
- 100304324 Ļermontova iela, Rīga

Krievijas zinātnes administratora Mihaila Lomonosova divas ielas

- 100307588 Lomonosova iela, Rīga
- 100316933 Lomonosova iela, Daugavpils

Krievijas un PSRS selekcionāra Ivana Mičurina divas ielas

- 100359017 Mičurina iela, Dagda, Krāslavas nov.
- 100333925 I. Mičurina iela, Ventspils

Krievijas rakstnieka Ivana Turgeņeva iela

- 100313052 Turgeņeva iela, Rīga

¹² Ne Abesīnijas valdnieka Kēfeja un Kasiopejas meitas Andromēdas ielai 100444463 Ādažos.

Krievijas rakstnieka Fjodora Dostojevskā iela

100315810 Dostojevskā iela, Daugavpils

Krievijas dramaturga Antona Čehova iela

100315980 Čehova iela, Daugavpils

Krievijas dramaturga Aleksandra Ostrovska iela

100317486 Ostrovska iela, Daugavpils

Krievijas ķīmiķa Dmitrija Mendeļejeva iela

100317180 Mendeļejeva iela, Daugavpils

Krievijas ķīmiķa Aleksandra Butļerova iela

100315595 Butļerova iela, Daugavpils

Krievijas un PSRS režisora Konstantīna Aleksējeva – Staņislavska iela

100318238 Staņislavska iela, Daugavpils

Krievijas Federācijas Rostovas apgabala pilsētas Azovas iela

100315386 Azovas iela, Daugavpils

Krievijas Federācijas Brjanskas apgabala galvaspilsētas Brjanskas iela

100315546 Brjanskas iela, Daugavpils

Krievijas Federācijas Omskas apgabala galvaspilsētas un Krievijas Impērijas Augstākā valdnieka admirāļa Aleksandra Kolčaka galvaspilsētas Omskas iela

100317453 Omskas iela, Daugavpils

Krievijas Federācijas Maskavas apgabala Orehovožu iela

Orehovožu iela, Madona

Lai arī Valsts zemes dienesta kadastra datos nav iekļauta, centrs rekomendē pārdēvēt vietvārdu, kas eksistē dabā. Lai arī Orehovoževa PSRS okupācijas laikā bijusi Madonas “sadraudzības” pilsēta, tomēr tā PSRS komunistiskā totalitārā okupācijas režīma propagandas ideoloģiskajā komplektā ietvaros popularizēta kā 1885. gada 19. janvāra Savvas Morozova, dēla un kompānijas rūpnīcu strādnieku streika vieta. Nav attaisnojama šāda okupācijas režīma palieka pašvaldības administratīvajā centrā.

Krievijas Federācijas Pleskavas apgabala galvaspilsētas Pleskavas iela

100405405 Pleskavas iela, Valmiera, Valmieras nov.

PSRS un Krievijas Federācijas galvaspilsētas Maskavas septiņas ielas

100369077 Maskavas apvedceļš, Ludza, Ludzas nov.

100461898 Maskavas iela, Rumbula, Stopiņu pag., Ropažu nov.

100307981 Maskavas iela, Rīga

100334525 Maskavas iela, Ventspils

100370424 Maskavas iela, Madona, Madonas nov.

100383280 Maskavas iela, Salaspils, Salaspils nov.

100332595 Maskavas iela, Rēzekne

Trīsdesmit divus gadus pēc neatkarības atgūšanas eksistē vairāku vārdu apdzīvotu nosaukumi, kuri nav vienkārši tikai atvasināti no krievu valodas, bet arī nesaprotamu apstākļu dēļ 2022. gadā saglabāti krievu valodā tikai transliterēti latīņu burtiem:

100207974 Holodnije Ručji, Kaunatas pag., Rēzeknes nov.

100138622 Jaloveckaja Gora, Kalniešu pag., Krāslavas nov.

100205866 Maļinovaja Gora, Feimaņu pag., Rēzeknes nov.

100198462 Novo Misli, Cirmas pag., Ludzas nov.

100138212 Obročnaja Statja, Kalniešu pag., Krāslavas nov.

100173191 Tihaja Pristaņa, Bērzgales pag., Rēzeknes nov.

100177680 Zeļonija Gora, Kaunatas pag., Rēzeknes nov.

Latvijas Republikas
Saeimas prezidijam

Lūdzam iekļaut Saeimas kārtējās sēdes darba kārtībā likumprojektu
*Komunistiskā totalitārā režīma un rusifikācijas nosaukumu pārdēvēšanas
likums.*

Pielikumā: 1. Likumprojekts uz 8 lp. 2. Anotācija uz 8. lp.

Saeimas deputāti:

1. _____	/	/
2. _____	/	/
3. _____	/	/
4. _____	/	/
5. _____	/	/

**Komunistiskā totalitārā režīma un rusifikācijas
nosaukumu pārdēvēšanas likums**

1. pants Likumā lietotie termini

Likumā ir lietoti šādi termini:

- 1) antroponīms – īpašvārds, kas nosauc kādu cilvēku (piemēram, vārds, uzvārds, tēvavārds, iesauka, pseidonīms), jeb personvārds;
- 2) agoronīms – oficiālais laukuma nosaukums;
- 3) hodonīms – oficiālais ielas nosaukums;
- 4) reronīms – oficiālais institūcijas nosaukums;
- 5) nosaukums – šā likuma izpratnē vietvārds, vides infrastruktūras objekta vai institūcijas nosaukums;
- 6) komjaunatne – Vissavienības Ļeņina komunistiskās jaunatnes savienība, kā arī tās PSRS republiku Ļeņina komunistiskās jaunatnes savienības, ietverot iepriekšējos nosaukumus;
- 7) Augusta Kirhenšteina valdības loceklis – 1940. gada okupācijas Latvijas Republikas Ministru kabineta ministru prezidents, ministrs vai šo amatpersonu biedrs vai valsts kontrolieris;
- 8) Ministru Padomes loceklis – šā likuma izpratnē Ministru Padomes vai Tautas Komisāru Padomes loceklis – priekšsēdētājs, ministrs, ģenerālkomisārs, komisārs, valsts komitejas priekšsēdētājs, galvenās pārvaldes vai pārvaldes priekšnieks vai šo amatpersonu vietnieks;

9) “PSRS – šā likuma izpratnē 1922. gadā izveidotā Padomju Sociālistisko Republiku Savienība, kā arī Krievijas Padomju Federatīvā Sociālistiskā Republika, Baltkrievijas Sociālistiskā Padomju Republika, Ukrainas Sociālistiskā Padomju Republika, Aizkaukāza Padomju Federatīvā Sociālistiskā Republika, tādi īslaicīgi pastāvoši valstiski veidojumi kā Donas Padomju Republika (1918), Kubaņas-Melnās jūras Padomju Republika (1918), Stavropoles Padomju Republika (1918), Tauridas Padomju Sociālistiskā Republika (1918), Muganas Padomju Republika (1919), Galīcijas Padomju Sociālistiskā Republika (1920), Tālo Austrumu Republika (1920-1922), Buhāras Sociālistiskā Padomju Republika (1920-1924), Horezmas Sociālistiskā Padomju Republika (1920-1924) un Tannu Tivas Tautas Republika (1921-1944), kā arī Padomju Krievija no 1917. gada novembra apvērsuma un ar to saistītie valstiskie veidojumi – Lietuvas Sociālistiskā Padomju Republika (1918-1919), Lietuvas-Baltkrievijas Sociālistiskā Padomju Republika (1919), Igaunijas Darba komūna (1918-1919) un Latvijas Sociālistiskā Padomju Republika (1918-1920);”

10) PSRS republikas – PSRS republikas un to autonomās republikas;

11) PSKP – Padomju Savienības Komunistiskā partija, kā arī tās republikāniskās partijas, tajā skaitā Latvijas Komunistiskā partija, ietverot to iepriekšējos nosaukumus;

12) rusifikācija – Krievijas impērijas un PSRS ilgstoši īstenotā politika, kas bija vērsta uz krievu nācijas pārākuma demonstrēšanu, citu tautību pārtautošanu, ierobežojot to valodu lietojuma sfēras un neatkarīgu kulturālo attīstību, mēģinot panākt nacionālo valodu un kultūru aizstāšanu ar krievu valodu un krievu kultūru, – šā likuma izpratnē nosaukumu veidošana pārkrievošanas uzspiešanas posmā no 1863. gada;

13) Tautas Saeima – PSRS okupācijas varas instruments 1940. gada jūlijā un augustā, pseidoparlaments;

14) valsts drošības orgāni – PSRS vai PSRS republiku Viskrievijas Ārkārtas komisija cīņai ar kontrrevolūciju, spekulāciju un sabotāžu, Apvienotā Valsts politiskā pārvalde, Iekšlietu tautas komisariāts, Iekšlietu ministrija, Sabiedriskās kārtības sargāšanas ministrija, Valsts drošības tautas komisariāts vai Valsts drošības komiteja un Valsts drošības komitejai padotās struktūras;

15) virsnieks – šā likuma izpratnē virsnieks un arī komandieris, kad Strādnieku un zemnieku Sarkanajā armijā vai citā PSRS represīvā struktūrā vai institūcijā virsnieka pakāpe pirms 1935. gada vai citā periodā nebija izveidota.

2. pants. Likuma mērķis

Šā likuma mērķis, īstenojot Latvijas Republikas Satversmes ievadā noteiktos okupācijas režīma neatzīšanas un komunistiskā totalitārā režīma nosodījuma principus, ir:

1) nepieļaut Latvijas Republikas kā demokrātiskas, tiesiskas un nacionālas valsts vērtību noniecināšanu un apdraudējumu;

2) nosodīt komunistisko totalitāro režīmu, PSRS okupācijas varu, tās veiktos noziegumus un tās īstenoto politiku, kā arī nosodīt PSRS un Krievijas Impērijas īstenoto Latvijas rusifikācijas politiku;

3) nosodīt PSKP, tajā skaitā ar iepriekšējiem nosaukumiem, politiku un darbību, kā arī Komunistiskās Internacionāles politiku un darbību;

4) īstenot vēsturiskā taisnīguma atjaunošanu – novērst nepatiesu, neprecīzu un neobjektīvu vēsturisko notikumu atspoguļojumu un godināt Latvijas tautas veikumu Brīvības cīņās un pretošanos okupācijas varām, kā arī izrādīt cieņu to upuriem;

5) veicināt sabiedrības izpratni par notikumiem Latvijas teritorijā Krievijas Impērijā pirms Latvijas Republikas neatkarības proklamēšanas, Brīvības cīņu laikā, starpkaru periodā, Otrā pasaules kara laikā un pēckara PSRS okupācijas periodā līdz Latvijas Republikas neatkarības *de facto* atgūšanai, kā arī par latviešu tautas genocīdu PSRS teritorijā, tādējādi stiprinot sabiedrības publisko vēsturisko atmiņu.

3. pants. Likuma uzdevums un darbības joma

Šā likuma uzdevums ir izskaust un nepieļaut nākotnē tādu nosaukumu lietošanu, kas:

- 1) slavina komunistisko totalitāro režīmu vai;
- 2) veidoti rusifikācijas politikas ietekmē.

4. pants. Komunistisko totalitāro režīmu vai rusifikāciju slavinošu nosaukumu aizliegums

Aizliegta nosaukumu lietošana, kas:

- 1) slavina komunismu, totalitāro režīmu, PSRS varu, ideoloģiju vai ar tiem saistītu notikumu, jēdzienu vai personu;
- 2) radīti PSKP ideoloģijas vai propagandas ietvaros vai arī slavina tās;
- 3) radīti rusifikācijas politikas ietvaros.

5. pants. Pārdēvējamie nosaukumi

(1) Pārdēvējami nosaukumi un aizliegts lietot nosaukumus, kuros iekļauti tādu personu antroponīmi, kas bijušas šādas valsts varas amatpersonas:

- 1) Augusta Kirhenšteina valdības loceklis;
- 2) Tautas Saeimas loceklis;
- 3) PSRS vai tās republiku
 - a. Augstākās Padomes Prezidija vai Centrālās izpildu komitejas loceklis;
 - b. Augstākās Padomes deputāts;
 - c. Ministru Padomes loceklis;
 - d. valsts drošības orgānu dienesta virsnieks, darbinieks vai kaujinieks;
 - e. bruņoto spēku aktīvā dienesta virsnieks;
 - f. vissavienības vai republikas prokurors, tā vietnieki;
 - g. valsts drošības orgānus uzraugošais prokurors;
 - h. Augstākās tiesas loceklis.

(2) Pārdēvējami nosaukumi un aizliegts lietot nosaukumus, kuros iekļauti tādu personu antroponīmi, kas bijušas šādas PSKP varas amatpersonas:

- 1) Centrālās Komitejas loceklis vai kandidāts;
- 2) apgabala, apvidus, rajona vai pilsētas rajona sekretārs;
- 3) Centrālās Komitejas administratīvo orgānu darbinieks;
- 4) komjaunatnes Centrālās Komitejas biroja loceklis.

(3) Pārdēvējami nosaukumi un aizliegts lietot nosaukumus, kuros iekļauti tādu personu antroponīmi, kas līdz Latvijas Republikas okupācijai, nebūdami PSRS valsts varas pārstāvji, darbojās Latvijas teritorijā vai ārpus tās kā

Komunistiskās internacionāles pārstāvji, kā arī PSRS izlūkdienestu, valsts drošības orgānu, Komunistiskās internacionāles vai to segorganizāciju jebkurā to formā ārštata darbinieki, aģenti, rezidenti, konspiratīvā vai tikšanās dzīvokļa turētāji vai uzticības personas ar mērķi popularizēt PSKP vai PSRS ideoloģiju vai iekļaut Latviju PSRS.

(4) Pārdēvējami nosaukumi un nosaukumos aizliegts lietot:

- 1) atvasinājumus no PSRS valsts svētku nosaukumiem;
- 2) atvasinājumus no šajā likumā minēto PSRS vai PSKP institūciju nosaukumiem;
- 3) antroponīmus, kā piešķiršana nepārprotami saistīta ar PSRS vai rusifikāciju, un nav konstatējama attiecīgās personas saikne ar Latviju vai ar attiecīgo apdzīvoto vietu;
- 4) PSRS okupācijas laikā radītus nosaukumus, kas nepārprotami atvasināti no sugasvārdiem, kas pēc satura un piešķiršanas motivācijas skaidri pauž PSRS sasniegumu slavinājumu un tās ideoloģiskās nostādnes;
- 5) oficiālos vietvārdus – agoronīmus, hodonīmus vai reronīmus, kas veidojot ir atvasināti no Krievijas Federācijas apdzīvoto vietu vai tikai Krievija Federācijā esošo ģeogrāfisko objektu nosaukumiem, izņemot gadījumus, kad tie nepārprotami ir saistīti tikai ar represiju un to upuru piemiņu.

(5) Šā panta pirmajā un otrajā daļā paredzēto nosaukumu lietošanā un veidošanā pieļaujams izņēmums nosaukumu veidošanā, ja antroponīms veidots no personas, kura:

- 1) ir bijusi 1990. gada martā ievēlētās Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Augstākās Padomes deputāts, kas 1990. gada 4. maijā ir balsojis par deklarācijas «Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu» pieņemšanu;

2) noteikta šā panta sestajā daļas minētajos Ministru kabineta noteikumos, kā šā panta sestās daļas 2. punktā noteiktais izņēmums.

(6) Ministru kabinets izdod noteikumus, kuros nosaka:

- 1) obligāti pārdēvējamus nosaukumus;
- 2) izņēmumus attiecībā uz antroponīmiem, kuru gadījumā persona ar savu darbu ārpus PSRS valsts varas vai PSKP institūcijām ir devusi ārkārtīgi nozīmīgu ieguldījumu Latvijas zinātnē vai mākslā apjomā, ko Ministru kabinets atzīst kā pārliecinoši būtiskāku par formālu darbību PSRS valsts varas vai PSKP institūcijās.

(7) Šā panta sestās daļas 2. punktā izņēmumos Ministru kabinets nav tiesīgs iekļaut antroponīmus, ja persona:

- 1) bijusi PSRS bruņoto spēku aktīvā dienesta virsnieks;
- 2) bijusi valsts drošības orgānu dienestā;
- 3) personiski piedalījusies Latvijas Republikas okupācijas vai prettiesiskās inkorporācijas PSRS īstenošanā 1940. gadā;
- 4) notiesāta par darbību pret Latvijas Republiku vai arī kriminālprocess pret šo personu par darbību pret Latvijas Republiku ir izbeigts uz nereabilitējoša pamata, tajā skaitā īstenojot amnestiju.

6. pants. Nosaukumu pārdēvēšana

(1) Nosaukumu piešķirējainstitūcija (vietvārdu piešķirējainstitūcija, institūcijas dibinātājs, vides infrastruktūras objekta pārvaldītājs vai cita institūcija, kas ir tiesīga lemt par nosaukuma maiņu) normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pieņem lēmumu par šajā likumā paredzēto neatbilstošo nosaukumu

pārdēvēšanu. Apstākļi, ka nosaukums nav ietverts šā likuma 5. panta sestās daļas 1. punktā paredzētajos Ministru kabineta noteikumos, nav pamats atteikt lemt nosaukuma pārdēvēšanu, ja tas atbilst šajā likumā noteiktiem kritērijiem.

(2) Nosaukumu piešķirēj institūcija iesniedz lēmuma projektu par nosaukuma pārdēvēšanu vai rakstības formas precizēšanu Valsts valodas centram atzinuma saņemšanai.

(3) Pēc šā panta otrajā daļā minētā pieprasījuma Valsts valodas centrs 10 darbdienu laikā sniedz atzinumu par nosaukuma atbilstību šā likuma un citu normatīvo aktu prasībām un, ja nepieciešams, informē par to attiecīgo pašvaldību. Valsts valodas centra atzinums ir saistošs šā panta pirmajā daļā minētajām nosaukumu piešķirēj institūcijām.

(4) Šajā pantā minētā pārdēvēšanas lēmuma apstrīdēšana vai pārsūdzēšana neaptur tā darbību.

(5) No šā likuma izrietoša pārdēvēšanas īstenošanas faktiskās rīcībās apstrīdēšana vai pārsūdzēšana neaptur to, tajā skaitā pagaidu aizsardzības līdzekļa ietvaros.

7. pants. Pārdēvēšanas izmaksas

(1) Šā likuma ietvaros veiktas pārdēvēšanas izmaksas, tajā skaitā adresācijas norāžu maiņu pašvaldībām un privātpersonām, finansē no valsts budžeta līdzekļiem.

(2) Ministru kabinets izdod noteikumus par kārtību un apjomu, kā privātpersonām kompensē šā panta pirmajā daļā paredzētās izmaksas.

Pārejas noteikumi

1. Nosaukumu piešķirēj institūcija pieņem lēmumu par šajā likumā paredzēto neatbilstošo nosaukumu pārdēvēšanu ne vēlāk kā sešu mēnešu laikā no šā likuma spēkā stāšanās brīža.
2. Ja šo Pāreja noteikumu 1. punktā minētajā termiņā nosaukumu piešķirēj institūcija nav pieņēmusi lēmumu par šajā likuma paredzēto neatbilstošo nosaukumu pārdēvēšanu un ja nepārdēvētais nosaukums ir vietvārds, attiecīgu lēmumu izdod Ministru kabinets ne vēlāk kā gada laikā no šā likuma spēkā stāšanās brīža.

Likums stājas spēkā nākamajā dienā pēc tā izsludināšanas.

Likumprojekta

“Komunistiskā totalitārā režīma un rusifikācijas nosaukumu pārdēvēšanas likums” anotācija

1. Kādēļ likums ir vajadzīgs

Valsts prezidents Egils Levits savā runā Saeimas rudens sesijas atklāšanā 2022. gada 8. septembrī Saeimas plenārsēdē norādījis uz nepieciešamību pārdēvēt komunistiskā totalitārā režīma un rusifikācijas nosaukumus, kā arī, uzsverot, ka Latvijas Republika ir Eiropas kultūrtelpas sastāvdaļa, norādījis, ka Latvijas tautai ir pašai savi, mums pašiem, nevis bijušajai svešajai varai, okupantiem svarīgi cilvēki, notikumi, piemiņas dienas, kurās būtu vērts nosaukt ielas un laukumus, kas veido mūsu ikdienas vidi un priekšstatus par vēsturi, atbrīvojoties gan redzamā, gan neredzamā okupantu režīma koloniālā mantojuma. 2022. gada 10. oktobrī Valsts prezidents Egils Levits atzinīgi novērtēja Publiskā atmiņas centra ieguldīto darbu, sastādot visu valsti aptverošu sarakstu ar padomju totalitārā režīma un tā sadarbības partneru vārdos nosauktām ielām un laukumiem, norādot, ka šādu likumprojektu vajadzētu pieņemt vēl 13. Saeimai. Valsts prezidents papildināja, ka formālai ielu un laukumu pārdēvēšanai svarīgi paralēli izvērst diskusiju sabiedrībā gan par nosaukumu maiņas skaidrojumu, gan par jaunajiem ielu un laukumu nosaukumiem.

Latvijas Republikas Satversmes ievada trešā daļa paredz, ka Latvijas tauta neatzina okupācijas režīmus, pretojās tiem un atguva brīvību un ka ā godina savus brīvības cīnītājus, piemin svešo varu upurus, nosoda komunistisko un nacistisko totalitāro režīmu un to noziegumus.

Vietu nosaukumi ir būtiska valsts valodas oficiālās lomas daļa. Toponīmi veido ne vien telpas, bet arī sociālpolitisko naratīvu, kas definē un publiskajā nacionālajā atmiņā nostiprina kultūrai svarīgos tēlus. Antroponīmi pilsētvidē ir pamats citiem derivatīviem.

Latvijas Republikas publiskā ārtelpa vēl joprojām ir diezgan piesātināta ar padomju komunistiskā totalitārā režīma ideoloģiju reprezentējošiem oficiālajiem vietvārdiem. Piemēram, ārkārtīgi kuriozi, ka Latvijas Republikas galvaspilsētā ir militārpersonas, kas vairākas reizes komunistiskā totalitārā režīma labā īstenojusi un organizējusi Latvijas Republikas militāro okupāciju kā komunistiskā totalitārā režīma bruņoto spēku pārstāvis, iela. Latvijas Republikā joprojām ir oficiāli vietvārdi par godu Augusta Kirhenšteina Staļina kolaborantu valdības loceklim, oficiāli vietvārdi par godu vienam no visaugstākajiem okupācijas varas pārstāvjiem – LPSR Augstākās Padomes Priekšsēdētāja vietniekam, oficiālie vietvārdi par godu PSRS Augstākās Padomes Savienības Padomes loceklim, Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centrālās komitejas loceklim, vairākiem PSRS Augstākās Padomes deputātiem, kā arī daudziem komunistiskā totalitārā režīma propagandistiem. Latvijas atbrīvošana no nacistiskās Vācijas okupācijas beidzās ar PSRS okupāciju un nežēlīgām represijām. Padomju ideoloģijas vietvārdos iekodētais vēstījums nav beidzis darboties, nav nekaitīgs vai neitrāls, tas var tikt izmantots kā ideoloģisks ierocis pret Latvijas Republikas valsts neatkarību. Šie objekti kādai sabiedrības daļai nes sāpes, un sociālās brūces tiek svaigi uzplēstas ar Krievijas Federācijas retoriku un rīcību. Ievērojot, ka vairāk nekā trīsdesmit gadu laikā padomju totalitārisma raksturīgais komunistiskā totalitārā režīma vēstījums vietvārdos nav izskausts, risinājumam ir jāseko kā obligāti izpildāmai valsts diktētai prasībai.

Latvijas Republikas Satversmes kodols ietver normu, ka valsts valoda ir latviešu valoda. Valsts valodas likuma 1. pants prezumē valodas aizsardzības pienākumu, šā likuma 18. pantā precizējot, ka vietu nosaukumi ietilpst šajā tvērumā. Ģeotelpiskās informācijas likuma 18. panta pirmā daļa tiešā tekstā nosaka vietvārdu aizsardzību. Arī šo normu deleģējumā izdoto noteikumu¹ normas paredz, ka vietvārdiem, tajā skaitā adresācijas objektiem, izvēlas tādus nosaukumus, kas atbilst labiem tikumiem un ko apstiprina Valsts valodas centrs. Jēdziens «labi tikumi» ir ģenerālklausula, proti, atklāts juridisks jēdziens, ko precizē kazuistiskā ceļā.

Piemēram, Augstākā tiesa jau 2012. gada 30. novembra spriedumā lietā Nr. A42862709 SKA-505/2012 uzturēja spēkā, ka «[...] abstraktais jēdziens – „labi tikumi” katrā konkrētā gadījumā tiek noskaidrots, izmantojot ārpus tiesību normām esošus avotus, tādus kā morāle, sociālās vērtības, lietu dabiskā kārtība u.tml., kurus mēdz dēvēt par tiesību palīgavotiem. Noskaidrojot jēdziena „labi tikumi” juridisko saturu šajā gadījumā, izmantojamas atziņas, kas ietvertas Augstākās tiesas prakses apkopojumā par Civillikuma 1415.panta piemērošanu» un ka «personas vārds un uzvārds identificē konkrētu personu. Vārds ir viens no cilvēka privātuma kodola elementiem, viens no cilvēka sevis kā personības apzināšanās pamatiem (skat. Senāta 2010.gada 17.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-890/2010 13.punktu)», atgādinot arī, ka – «Aizsargājams ir arī mirušas personas gods un cieņa (sk., piemēram, Diāna Hamkova, Goda un cieņas krimināltiesiskā aizsardzība. Promocijas darba kopsavilkums, Rīga: Latvijas Universitāte, 2009., 10.-11.lpp, Christian Walter, Human dignity in German

12012. gada 10. janvāra Ministru kabineta noteikumu Nr. 50 “Vietvārdu informācijas noteikumi” 24.1. apakšpunkts paredz, ka adresācijas objektiem, kas noteikti normatīvajos aktos adresācijas jomā, nepieciešams Valsts valodas centra atzinums, un 5.1. apakšpunkts paredz, ka par oficiāliem vietvārdiem izvēlas tādus ģeogrāfisko objektu nosaukumus, kas atbilst labiem tikumiem. <https://likumi.lv/ta/id/243610-vietvardu-informacijas-noteikumi>.

constitutional law.// The Principle of Respect for Human Dignity. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1999., p.37).».

No konstitucionālā līmeņa normām izrietošā valsts valodas aizsardzības jēga ir zināma līmeņa vietvārdu lietošanu noteikt kā obligātu. Tiem ir plašāka ietekme ne vien uz valodas vidi, bet arī uz tiesiskajām attiecībām, tātad ir pašsaprotami, ka likumdevēja mērķis šeit ir bijis obligāti lietojamu vietvārdu noteikšana, nevis vietvārdu noteikšana, ko vienas personas drīkst lietot, bet citas personas drīkst izmantot citus apzīmējumus pēc savas patikas un iegribas. Satversmes tiesas būtiskās norādes uz labas likumdošanas un racionāla likumdevēja principiem interpretējamās plašākā nozīmē par normatīvo aktu jaunradi jeb leģistiku ikvienā līmenī. Oficiāls nosaukums ir ierobežojums.

Papildus iepriekš norādītajam, ka esošus, normatīvajiem aktiem atbilstošus vietvārdus ārējais normatīvais akts paredz nemainīt, norādām, ka tiesību normas paredz, ka par oficiāliem vietvārdiem izvēlas tādus ģeogrāfisko objektu nosaukumus, kas iekļaujas latviskajā kultūrvīdē, sekmē tās vērtību saglabāšanu un attīstību². Vienlaikus šīs Ministru kabineta normas ir interpretējamās saistībā ar jau iepriekš norādīto par privātpersonas tiesību ierobežojumu konstitucionalitāti.

Attiecībā uz spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem pat esošais normatīvais regulējums ir recipēts no 2000. gada 13. aprīlī pieņemtās Komerclikuma 29. panta piektās daļas, līdz ar to, izmantojot vēsturisko un teleoloģisko interpretācijas metodi, 2012. gada 10. janvāra Ministru kabineta noteikumu Nr. 50 Vietvārdu informācijas noteikumi 5.1. apakšpunkts. Tiesību avots ir ar normu saistītā judikatūra. Tiesa ir norādījusi, ka likumdevēja mērķis ir bijis liegt izvēlēties nosaukumu, kas neatbilst labai publiskai kārtībai³.

²2012. gada 10. janvāra Ministru kabineta noteikumu Nr. 50 Vietvārdu informācijas noteikumi 5.1. apakšpunkts.

Latvijas Republikas Satversmes ievadā tiešā tekstā ir nostiprināts pienākums nosodīt komunistisko totalitāro režīmu. Latvijas Republikas Satversmes ievadā tiešā tekstā ir nostiprināts, ka Latvijas tauta neatzina okupācijas režīmus. Šo konstitucionālo normu kopsakarā juridiski interpretējot iepriekš noskaidrojamo ģenerālklausulu «labi tikumi» oficiālo vietvārdu normu kontekstā, jāuzsver, ka šī ģenerālklausula nav interpretējama šauri, proti, tiesību zinātnē ir atzīts, ka «sabiedrības tikumība kā leģitīms mērķis aptver sabiedrībā valdošās sociālās un ētiskās normas, par ko pastāv konsenss, ka tās ir neieciešamai sabiedrības harmoniskai funkcionēšanai»⁴. Tiesību pētnieks Egils Levits apstiprina šo tēzi⁵. Pašsaprotami, ka konstitūcijas īpaši šim nolūkam – sabiedrības leģitīskai integrācijai un konsolidācijai – veidotā preambulā ietvertās maksimas ir šis konsenss harmoniskai sabiedrības funkcionēšanai. Totalitāra režīma toponīmu esība un sociālā iedarbība pretrunā šim konsensam, jo pārstāv Latvijas Republikas Satversmes ievadam pretēji vērstu sociālpolitisko naratīvu. Ar totalitārā okupācijas režīma valodas pārvaldību saistīto toponīmu maiņa ir pašsaprotams process, kas tiesiski izriet no Latvijas Republikas Satversmes spēkā esības un kas publiskās atmiņas sfērā ir publiski tiesisks pienākums no brīža, kad Latvijas PSR Augstākā Padome 1990. gada 4. maijā, pieņemot deklarāciju «Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu», atzina starptautisko cilvēktiesību dokumentu spēku.

Suverēnas valsts prettiesiska sagrābšana un likvidēšana ir jus cogens normu pārkāpums, par kuru personu var saukt pie atbildības universālā jurisdikcijā – jebkura pasaules valsts un jebkurā laikā. Vēsturiskas personības

³Piemēram, Administratīvās apgabaltiesas 2014. gada 14. oktobra sprieduma lietā Nr. A420579411 2.6., 5.3. apakšpunkti.

⁴Pleps, Jānis. «116. pants», Latvijas Republikas Satversmes komentāri, Rīga, Latvijas Vēstnesis, 2011, 778. lpp.

⁵Levits, Egils. «Cilvēktiesību piemērošanas pamatjautājumi Latvijā», Cilvēktiesības pasaulē un Latvijā, Rīga, Izglītības solī, 2000, 287. lpp.

kolaborācija jeb sadarbība ar okupācijas režīmu var tikt vērtēta dažādos līmeņos, taču tieša, instrumentāla dalība valsts prettiesiskā inkorporācijā okupētajvalstī neapšaubāmi ir dziļākais kolaborācijas līmenis.

Nenoliedzami ikvienā jomā ir liminālas jeb robežsituācijas, kas pieprasa paplašinātu tiesisko un vēsturisko izvērtējumu, taču trīsdesmit gadus pēc Latvijas Republikas neatkarības de facto atgūšanas plaši ir vispārzināms fakts, kuras bija tās fiziskās personas, kuras 1940. gada 21. jūlijā prettiesiski aicināja okupēto valsti inkorporēt okupētajvalstī PSRS, kuras 25. augustā pieņēma Padomju Savienības komunistiskās partijas Centrālās komitejas apstiprināto «Par Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas konstitūciju» un kuras personas 1940. gada 30. jūlijā plkst. 15.00 devās delegācijā no Rīgas uz Maskavu, lai personiski «lūgtu uzņemt Padomju Latviju PSRS» klātienē nominālajam Padomju Sociālistisko Republiku Savienības vadītājam, PSRS Augstākās Padomes priekšsēdētājam Mihailam Kaļiņinam, PSRS Tautas komisāru padomes priekšsēdētājam Vjačeslavam Molotovam un PSRS diktatoram – PSKP CK ģenerālsekretāram Josifam Staļinam. Šādu personu šobrīd Latvijas Republika godina ar virkni oficiāliem vietvārdiem.

Ja pat 1940. gada un 1944. gada okupāciju visaugstākā līmeņa kolaborantu un Latvijas Republikas okupācijas varas pārstāvju godam Latvijas Republika galvaspilsētā ir ielas un tās nepārdevē, tad ir lietderīgs nacionālā līmeņa regulējums pārdēvēšanai.

Šā likuma mērķis, īstenojot Latvijas Republikas Satversmes ievadā noteiktos okupācija režīma neatzīšanas un komunistiskā totalitārā režīma nosodījuma principus, ir: nepieļaut Latvijas Republikas kā demokrātiskas, tiesiskas un nacionālas valsts vērtību noniecināšanu un apdraudējumu; nosodīt komunistisko totalitāro režīmu, PSRS okupācijas varu, tās veiktos noziegumus un tās īstenoto politiku, kā arī nosodīt Latvijas rusifikācijas politiku kā PSRS

turpinātas Krievijas Impērijas patvaldnieciskās politikas daļu; nosodīt PSKP, tajā skaitā ar iepriekšējiem nosaukumiem, politiku un darbību, kā arī Komunistiskās Internacionāles politiku un darbību; īstenot vēsturiskā taisnīguma atjaunošanu – novērst nepatiesu, neprecīzu un neobjektīvu vēsturisko notikumu atspoguļojumu un godināt Latvijas tautas veikumu Brīvības cīņās un pretošanos gan komunistiskajai totalitārajai okupācijas varai, kā arī izrādīt cieņu to upuriem; veicināt sabiedrības izpratni par notikumiem Latvijas teritorijā Krievijas Impērijas pirms Latvijas Republikas neatkarības proklamēšanas, Brīvības cīņu laikā, starpkaru periodā, Otrā pasaules kara laikā un pēckara PSRS okupācijas periodā līdz Latvijas Republikas neatkarības faktiskajai atgūšanai, kā arī latviešu tautas genocīdu PSRS teritorijā, tādējādi stiprinot sabiedrības publisko vēsturisko atmiņu.

2. Kāda var būt likuma ietekme uz sabiedrības un tautsaimniecības attīstību

Likumprojekts tautsaimniecības jomu neskar. Likumprojekts labvēlīgi ietekmēs sabiedrības attīstību, jo veicinās mērķi novērst nepatiesu, neprecīzu un neobjektīvu vēsturisko notikumu atspoguļojumu un godināt Latvijas tautas veikumu.

3. Kāda var būt likuma ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem

Likumā noteikts, ka pašvaldību un privātpersonu izdevumus adresācijas norāžu maiņā sedz no valsts budžeta līdzekļiem. Šobrīd nav iespējams veikt konkrētus aprēķinus, cik būs nepieciešams finansējums no valsts budžeta un pašvaldību budžetiem. Finanšu ministra vietas izpildītājs, ministru prezidents Arturs Krišjānis Kariņš 2022. gada 12. oktobra atzinumā Nr. 3.2-2/2-2/3007 uz Saeimas 2022. gada 4. oktobra Nr. 111.9/9-63-13/22 neiebilst šā likumprojekta

7. pantā ietverto normai, ka šā likuma ietvaros veiktas pārdēvēšanas izmaksas, tajā skaitā adresācijas norāžu maiņu pašvaldībām un privātpersonām, finansē no valsts budžeta līdzekļiem.

4. Kāda var būt likuma ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu

Likumprojekts īsteno Latvijas Republikas Satversmes ievada trešajā daļā noteikto. Likumprojekta pieņemšanas rezultātā būs nepieciešams izstrādāt Ministru kabineta noteikumus.

5. Kādām Latvijas starptautiskajām saistībām atbilst likumprojekts

Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 20. panta pirmā daļa paredz, ka jebkāda kara propaganda jāaizliedz ar likumu, šā panta otrā daļa papildus paredz, ka ar likumu jāaizliedz arī rīcība, kas aizstāv nacionālo naidu, kā arī kūda uz naidīgumu vai vardarbību.

6. Kādas konsultācijas notikušas, sagatavojot likumprojektu

Notikušas konsultācijas ar Publiskās atmiņas centru un Valsts valodas centru.

7. Kā tiks nodrošināta likuma izpilde

Likuma izpilde tiks nodrošināta ar jau esošo institūciju palīdzību. Jaunas institūcijas netiek radītas.